

NOGLE BETRAGTNINGER VEDRØRENDE POLITI- OG RETSVÆSENET I GRØNLAND

ved udskiftningen af det første hold danske polititjenestemænd

Af kriminalbetjent *Charles Vesterbirk*

Det nye rets- og politivæsen har nu fungeret i 6 år, og det første hold politifolk, der blev udlånt fra rigspolitiet, er afløst og vendt tilbage til tjenesten i Danmark.

Det er naturligt ved en sådan periodes udløb at kaste et blik tilbage for at se, om de indhøstede erfaringer berettiger forslag til ændringer i den bestående ordning, der blev indført ved retsplejelovens ikrafttræden den 1. december 1951.

Det første hold politifolk gennemgik før udsendelsen et kursus sammen med kæmnerne, og på dette kursus, der blev afholdt af grønlandsdepartementet, hørte vi forelæsninger om Grønlands historie, erhverv, handel, sociale og kulturelle forhold, fik gennemgået, hvad der på dette tidspunkt forelå af gamle og nye love og lovforslag. Navnlig i retsplejelov og kriminallov blev der givet grundig undervisning.

Dette kursus fik stor betydning for os. Ikke alene den belæring vi modtog, men også den forhåndsaklimatisering vi fik ved i 2 måneder at omgås grønlandskyndige folk, og de bekendtskaber med mennesker, som vi senere på så mange måder skulle samarbejde med, havde sin store værdi. Naturligvis kunne vi ikke lære alt om Grønland på 2 måneder, men det var dog bedre end at rejse ud uden nogen form for instruktion, bl. a. fordi vi lærte, at vi næsten ingenting vidste om grønlandske forhold.

Det er min opfattelse, at alle tjenestemænd burde gennemgå et kursus under en eller anden form før udsendelsen til Grønland. Mange misforståelser og vanskeligheder kunne derved undgås.

Det forekommer mig, at man f. eks. stiller overordentlige store krav til det nye hold politimænd, der uden instruktion af nogen art er rejst ud for at overtage noget igangværende og uden at have haft nogen nævneværdig overlapningstid med holdet, de skulle afløse. Man kan ikke uden videre overføre dansk politi-

udøvelse til Grønland, og danske politifolk bør derfor gennemgå et kursus før udsendelsen til gavn for dem selv og for det samfund, de skal arbejde i.

I den forbindelse melder spørgsmålet sig, om politiet ikke bør underlægges ministeriet for Grønland ved normering eller henlægges under justitsministeriet, hvilket vil sige rigspolitiet. Man ville derved opnå at blive fri for den uheldige udskiftning hvert 5. år, få en større kontinuitet i arbejdet, og få dette ind i mere faste rammer. Det bedste ville antagelig være, at man henlægger politiet under rigspolitiet, idet man så kunne udskifte de, der ikke ønsker at fortsætte i Grønland, eller som ikke skønnes egnede til at fortsætte. Ved en normering under ministeriet for Grønland får man ikke så let denne adgang. Under alle omstændigheder forekommer disse udskiftninger uheldige, og man bør søge en anden løsning. Erfaringen viser også, at permissionsafløserne ikke i det halve år, de er i landet, kan nå at sætte sig ind i arbejdet, og deres indsats står derfor ikke i rimeligt forhold til det besvær og de omkostninger, der er forbundet med disse afløsninger hvert 2 $\frac{1}{2}$ år. Enten bør man finde en anden form for afholdelse af ferie eller også en anden måde at bestride tjenesten på under politifolkenes ferie i Danmark.

De grønlandske politibetjente ansættes i begyndelsen temmeligt løst på bestillingsmandslignende vilkår. Efter tur sendes de til uddannelse på politiskole i Danmark. Dette forudsætter et ret godt kendskab til dansk, og det er derfor ikke alle, der kan komme på dette kursus, uanset om de i øvrigt er velegnede som politibetjente. Det forekommer mig, at et kursus i Grønland i første omgang vil være hensigtsmæssigt. Her kunne undervises i grønlandske love og grønlandsk politigerning, og her kunne man måske foretage en udvælgelse af folk til videre uddannelse i Danmark, evt. med henblik på lederstillinger. Opholdet på dansk politiskole er særdeles værdifuldt, men der gives selvsagt ingen undervisning i grønlandske love og forhold, og det er dog først og fremmest det, de grønlandske politibetjente har brug for.

Man kunne på et sådant kursus også give undervisning til kredsdommere, kommunefogder og bisiddere, således at lærerkræfterne udnyttedes helt.

Det er jo nemlig ikke nok for en politimand at kende det egentlige politiarbejde. Han må følge med i alle love og bekendtgørelser og må vide, hvad der sker i landet for at kunne udfylde sin plads i nyopbygningen. Det er nødvendigt at kende sammenhængen i det hele, dels for at kunne vejlede folk rigtigt, dels for at kunne bedømme de mangeartede sager, politiet præsenteres for.

Politiet i Grønland kan i medfør af retsplejelovens § 19 henlægge sager uden tiltale, når bevisets stilling taler derfor, samt når forholdet er af ringe betydning. Det synes ønskeligt at udvide denne bestemmelse derhen, at politiet, evt. med politimesterens og landshøvdingens sanktion, også skulle kunne undlade at rejse

Politibåden fra Godthåb går på siden af et amerikansk coast guard-skib, der aflægger officielt besøg.

tiltale i forhold, der må siges at være af nogen betydning, når der som følge af en begået forseelse allerede er bragt udenretlig foranstaltning i anvendelse. F. eks. en tjenestemand, der p. gr. af begåede forseelser er forflyttet til et sted, hvor han ikke har lejlighed til at fortsætte sine overtrædelser, og hvor forflyttelsen har karakter af straf. Endvidere hvor lovovertrædelsen skyldes spiritusmisbrug. Her kunne man formentlig nå gode resultater ved at bruge antabuskur som en betingelse for tiltalefrafald.

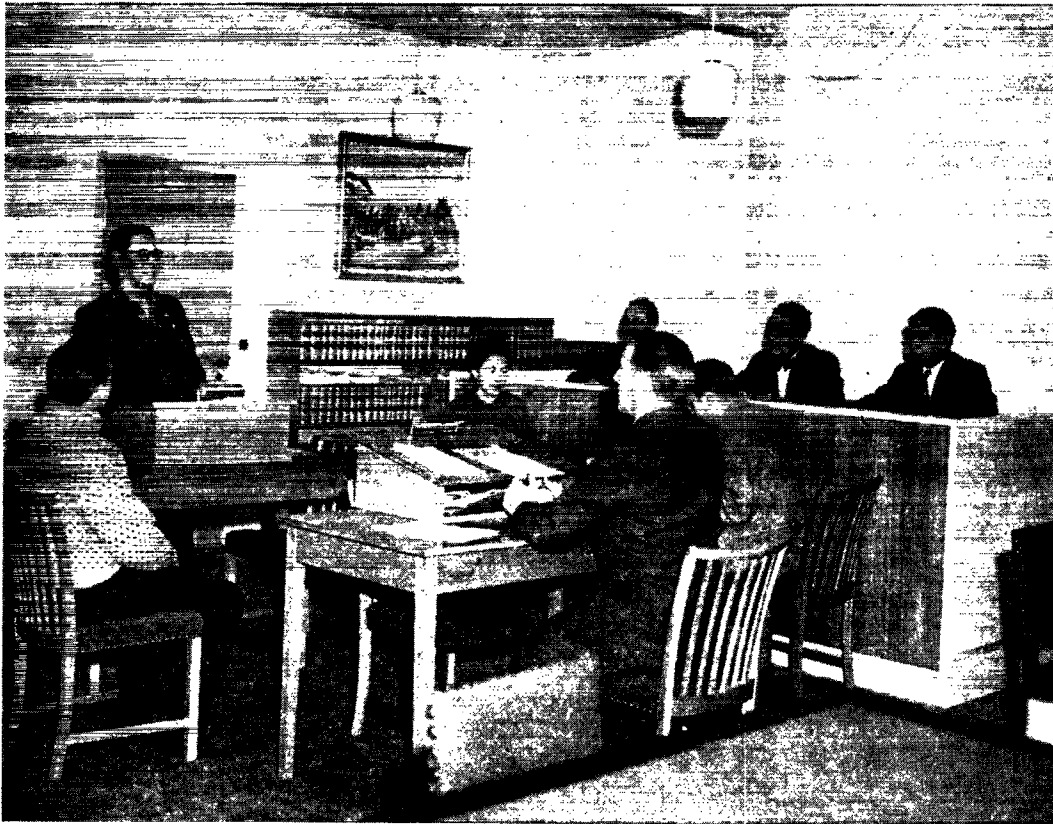
Grønlænderne synes ligeså lidt som andre folk om at stå som tiltalt i retten, og i de små samfund går det ofte unødigt hårdt ud over en tiltalts familie. Jeg tror, at det vil være i kriminallovens ånd, at politiet i visse tilfælde sluttede sagen uden retsforfølgning, når en passende foranstaltning allerede var benyttet, men for at kunne dette, skal retsplejelovens bestemmelse herom ændres.

I danske aviser har man kunnet læse, at der fra visse sider arbejdes på at få en juridisk uddannet sagfører til Grønland, bl. a. for at skulle varetage hvervet som forsvarer i retterne, men mon et sådant forsvar ikke må anses for at være overkvalificeret? Det vil let kunne medføre et vist spil - en slags kamp - mellem anklager og forsvarer, som mange kredsretter vil have svært ved at følge, og de tiltalte vil næppe kunne forstå ret meget af sagens førelse. Man har hidtil bestræbt sig på at føre retsmøderne så ukomplicerede, at alle kan forstå, hvad der sker, og således at en tiltalt selv kan føre sit forsvar, hvis han ønsker det, uden at det på nogen måde er gået ud over rettens værdighed. Mange bisiddere klarer opgaven godt, og politiet har altid lagt vægt på at føre sagerne objektivt frem, således at alt, der tjente til fordel for den tiltalte, også blev fremdraget i proceduren.

Et juridisk forsvar vil også kunne medføre en udvikling hen imod juridiske domstole, og det synes at være for tidligt. I øjeblikket er det grønslænderne selv, der udøver denne vigtige gerning og gør det godt, bl. a. fordi landsretten har givet en virkelig god instruktion og vejledning. Omkostningerne ved det nuværende retsvæsen er små, medens juridiske domstole uden tvivl vil være betydeligt dyrere, og det forekommer mig, at det grønlandske samfund endnu ikke kan bære et sådant - efter forholdene overkvalificeret retsvæsen. I øvrigt er der ikke forekommet tilfælde, hvor et mindre godt indlæg fra en bisidders side har medført åbenlyse forkerte domsafgørelser. Det kan naturligvis ske, at der opstår en civilretlig sag, der er så juridisk betonet, at kredsretterne ikke har forudsætning for at dømme i den, men så kan den ifølge retsplejeloven henvises til landsretten som første instans, sådan som det ofte er sket. Skulle der i landsretten være brug for juridisk medvirken, kan man, som det er sket i adskillige tilfælde, formentlig stadig få en sådan fra landshøvdingembedet, og i ganske særlige tilfælde kunne man vel få en sagfører fra Danmark til medvirken i en enkelt sag, hvilket sikkert vil være billigere end at have en statsansat sagfører, for det måtte det vel formentlig være.

Det er foreløbig mere vigtigt, at man skaffer visse kredsdommere den fornødne tid til at bestride hvervet, og det kan måske inden så længe blive nødvendigt, at enkelte kredsdommere må have denne stilling som heldagsbeskæftigelse.

Med de rette folk i kredsdommerstillingerne og med tid til at udøve hvervet, er Grønland foreløbig godt tjent med den bestående ordning.

Fra et retsmøde ved kredsretten i Godthåb.

På et kredsdommer- og politimøde i Godhavn sommeren 1956 blev der givet udtryk for, at der nu burde vises tilbageholdenhed med hensyn til at udstede love og bestemmelser, bl. a. under hensyn til, at myndighederne ellers snart ville blive overbebyrdede. For politiets vedkommende er det sådan, at med den nuværende styrke kan der næppe pålægges det flere opgaver, uden at det vil gå udover arbejdet som helhed, og nogen udvidelse af politistyrken kan for tiden vist ikke ventes og er måske ikke engang ønskelig, i hvert fald ikke hvad angår den danske del af den.

Det har altid været politiets ønske, at love og vedtægter måtte udkomme på grønlandsk ligeså hurtigt, som på dansk. Naturligvis er der store vanskeligheder forbundet hermed, men politiet kan anstændigvis ikke påtale lovovertrædelser, når lovene ikke foreligger på landets sprog.

Kriminallovens afsnit om foranstaltninger bør revideres, når loven, som bebudet, skal tages op til behandling i 1959. Foranstaltningsspørgsmålet har tidligere været

drøftet her i bladet, og der er derfor ingen grund til at komme nærmere ind på dette udover at fastslå, at en undersøgelse af kriminallovens virkninger bør foretages under en eller anden form, men man bør være varsom med at pålægge politiet for store opgaver i den forbindelse, for det vil de næppe kunne overkomme.

Loven om afgifter for visse varers indførelse i Grønland bør ændres, således at der i særlige tilfælde gives mulighed for at få en lovovertræder dømt i Danmark efter dansk ret, således at frihedsstraf i givet fald kan bringes i anvendelse. Det er let at indsmugle afgiftspligtige varer i Grønland, og selv om der i tidens løb er blevet idømt anselige bøder for dette, er det dog begrænset, hvor store bøder, der kan idømmes, hvis man skal gøre sig håb om at inddrive dem. I Danmark forekommer frihedsstraf undertiden i sådanne sager, og erfaringen har vist, at det vil være hensigtsmæssigt at have mulighed for at kunne anvende denne straf for overtrædelser begået i Grønland, når det drejer sig om personer uden tilknytning til landet.

Det er altid uheldigt at udstede forbud mod dit og dat, uden at det er absolut nødvendigt, men jeg anser det for nødvendigt at forbyde hjemmebrygning af øl i Grønland, for hvis der i dag findes et spiritusproblem i landet, har hjemmebrygningen sin store andel af skylden herfor. Kivisitak'en er årsag til mange alvorlige ulykker, sygdomme og spildte arbejdsdage, og politiet kan ikke udrydde kivisitak'en, selv om det er forbudt at lave den. Kun et totalt forbud mod hjemmebrygning kan håndhæves, og det ville måske være hensigtsmæssigt at forbyde det i nogle år, hvorefter man så kunne hæve forbudet og se, hvordan det ville gå. Måske ville det vise sig, at man ikke mere ønskede at brygge dårligt øl, når man først var holdt op med det.

I februar 1956 fik retsvæsenet mulighed for at anvende foranstaltningen forvaring, idet et forvaringshjem blev indrettet i Godthåb ved Sanatoriet. Hjemmet er en træbarak, som ikke adskiller sig fra sanatoriets øvrige bygninger ved andet end et hegn omkring huset. Der er plads til seks personer, som hver får sit eget værelse. Dertil er der en fælles opholdsstue med radio og nogle bøger, og der er stillet værktøj til husflidsarbejde til rådighed. Sana leverer forplejningen og beskæftiger de anbragte.

Kriminalloven bestemmer, at de forvarede ikke må afsondres fra andre mennesker i højere grad, end retssikkerheden kræver det. Dette praktiseres for tiden på den måde, at de forvarede arbejder i det fri - aldrig inde i selve sanatoriet - og her er de under tilsyn, men har adgang til at tale med andre mennesker, f. eks. med folk, der er beskæftiget ved samme arbejde. Om aftenen lukkes de inde, men efter nogen tids ophold i hjemmet, får de udgangstilladelse om søndagen, så de kan gå til gudstjeneste, evt. besøge familie. De får tilladelse til at gå til kulturelle

møder og film, medens de aldrig får tilladelse til at gå til almindelige biograf-forestillinger, og de skal altid være hjemme til bestemt tid. De får lommepenge, og der hensættes et mindre beløb hver uge til deres hjemsendelse.

Det synes, som om denne foranstaltning er god. Den ro og regelmæssighed, de forvarede lever under, og den orden de vænnes til, synes at have god virkning. Samtidig gøres, hvad der kan gøres, for at resocialisere dem ved at gøre dem interesserede i foreningsliv navnlig afholdsforeningsarbejdet, ved at få dem til at læse bøger, ved at tale med dem om deres problemer, og ved at få præsten og andre i kontakt med dem.

Man har her fundet en virkelig god foranstaltning for de grovere tilfælde af forbrydelser, og takket være den store forståelse og imødekommenhed Sanatoriets ledelse har vist opgaven, er det en billig foranstaltning, og der er næppe tvivl om, at alene forvaringshjemmets tilstedeværelse har betydet meget, fordi det ligesom har givet retsarbejdet en håndgribelig baggrund.

Det grønlandske retsvæsen er endnu nyt og vel endnu ikke helt tilpasset på alle områder, men med få ændringer og forbedringer skal det nok finde sit naturlige leje i det nye Grønland og derved fortsat være et vigtigt led i den almindelige opdragelses- og folkeoplysningsvirksomhed, som kan tjene til at fastslå sandhed og ret.